

Rondje Zelhem met aandacht voor de 6 landschapstypen

lengte ca 35 km., start bij TOP, Stationsplein Zelhem

- 1. vanaf TOP naar rechts de Dr. Grashuisstraat en 3^e weg rechts**
- 2. einde weg links(let op voorrangsweg) en meteen rechts**
- 3. 1^e weg links Haitinkweg, 1^e weg rechts Boeninksteeg**
- 4. Wassinkbrinkweg oversteken, Boeninksteeg volgen, wordt fietspad**
- 5. einde fietspad rechts Broekstraat**

U komt nu over de Heidenhoeksevloed, hier is de waterloop verondiept en breder gemaakt om het water langer in het gebied te houden en gunstiger voor flora en fauna te maken. Onderdeel van de natte EVZ (Ecologische Verbindings Zone)

- 6. einde weg links en voorrangsweg oversteken naar fietspad, hierop linksaf en na ca. 100 m. rechts.**

Links is duidelijk het beekbegeleidend landschap te zien. Met de ruilverkaveling Hengelo/Zelhem is dit weer zo oorspronkelijk mogelijk gemaakt. De kavels met afwateringssloten zijn haaks op de beek, die voor de bomerij langs stroomt in een 'te ruime jas', een beekdal uit de Weichselien-periode toen hier een vlechtende rivierstroom liep van de Rijn. Deze rivier heeft hier klei afgezet van 15 tot 40 cm dik op de grofzandige ondergrond.

- 7. einde fietspad links de Wittebrinkweg afrijden, voorrangsweg oversteken naar de Eckhorsterstraat**

- 8. einde weg op fietspad rechts en 1^e weg links Roessinkweg, op splitsig links aanhouden**

Bekijk ondertussen het landschap dat langzamerhand van kleinschalig kampenlandschap overgaat in enk of es. Het kleinschalig kampenlandschap typeert zich door kleine verhogingen, die ontstaan zijn

doordat een boer zich vestigde op een hoger gelegen stuk (de dekzandkopjes) en die door de jarenlange bemesting hiervan langzamerhand hoger werden, in de lager gelegen stukken ertussen werd in de zomer het vee geweid.

De enken of essen (dekzandruggen, grotere hoge stukken grond waarop ook het dorp Zelhem ligt) werden door meerdere boeren tegelijk gebruikt en hebben deze hoogte ook deels natuurlijk en deels door boerenbedrijvigheid door de eeuwen heen verkregen.

Beide landschapstypen geven door middel van stijlranden duidelijk de grenzen aan tot hoever een boer de grond in gebruik had.

- 9. rechtsaf Velswijkweg, Jaaltinkweg weg rechts, deze volgen, wordt fietspad**

- 10. einde weg rechts en daarna 1^e weg links**

Links ziet u de Langenberg, de oude vuilnisbelt. Hier kunt u, als u dat wilt, een pauze nemen bij ezelstal De Edelingen, een wandeling maken en van het uitzicht genieten.

- 11. Einde weg links Kampweg, dan rechts Korenweg, Hengeloseweg oversteken naar Vrogteweg.**

- 12. 1^e weg links Hogeveldweg.**

Links ziet u een waterplas die ontstaan is doordat hier jarenlang zandwinning heeft plaatsgevonden, na het bos ziet u links het hoogste punt (18.6 boven NAP) van Zelhem.

- 13. Hogeveldweg blijven volgen, dus naar rechts, tot Gielinkweg, hier linksaf**

- 14. Harde weg oversteken naar zandweg, deze afrijden en rechtsaf fietspad op.**

- 15. linksaf het fietspad van de Oude Ruurlose weg op.**

We bevinden ons hier op 't Zand, een onderdeel van de droge EVZ, de landgoederenzone. Dit is een lint bossen of landgoederen, t.w. 't Zelle, 't Zand, Baakse Kamp, Obbinkmark en de Slangenburg. 't Zand dankt zijn naam aan de zandverstuivingen die hier vroeger plaats vonden. Om dit tegen te gaan werden er begin 1800 op grote schaal bomen aangeplant.

Opmerkelijk zijn de rechte ruggen in het landschap, deze zijn in de Middeleeuwen ontstaan door zandverstuivingen. De boeren, die zich in die tijd hier gevestigd hadden, hadden om hun bouwland houtwallen aangebracht ter bescherming tegen het wild en hierin heeft zich het zand opgehoopt waardoor deze dijkachtige zandlichamen zijn ontstaan. Als je op die ruggen bodemonsters zou nemen krijg je eerst een humuslaag, daarna een zandlaag en daaronder weer een humuslaag.

- 16. op kruising rechts Berkendijk, voorrangsweg oversteken en op fietspad links.**

- 17. in bocht rechtsaf Heisterboomsdijk en 1^e weg links Dwarsdijk**

- 18. 1^e weg rechts Petersdijk.**

Hier bevindt u zich in het jong ontginningsgebied, duidelijk zijn de rechte wegen en het rechthoekig kavelpatroon. Het Wolfersveen was vroeger een nat gebied, een onderdeel van een 'soepbord' ingeklemd tussen de hoger gelegen gronden bij Zelhem, de Halse rug, 't Zand en het Oost Nederlands plateau.

Door de slechte afwatering en de overspoeling heeft er veenvorming plaatsgevonden, maar van een dik veenpakket is nooit sprake geweest. Door het gebied liepen vroeger enkele verbindingswegen, die opgehoogd in het landschap lagen, de 'dijken', vandaar dat alle straatnamen hier op dijk eindigen. Ca. 1875 werd de afwatering beter door het graven van de Veengoot, maar het heeft nog tot het begin van de 20^e eeuw geduurd voordat de afwatering afdoende geregeld was en de ontginning kon plaatsvinden. Rond 1930 werd de ontginning, in het kader van de werkverschaffing, op grote schaal aangepakt.

19. over de brug rechtsaf, de Veengoot, doorrijden tot 3^e brug en hier rechtsaf Hobelmansdijk

In het kader van de EHS(Ecologische Hoofd Structuur) is de Veengoot enkele jaren geleden aangepast, waardoor de flora en fauna meer kansen krijgen.

20. 1^e weg links Heurneweg, 1^e weg rechts Bielemansdijk,

21. 1^e weg links Dwarsdijk, einde weg rechts Kuiperstraat, splitsing links aanhouden

Hier zijn we in een gedeelte van de landgoederenzone. Dit is een onderdeel van de EHS de droge verbindingzone, een lint bossen of landgoederen die o.a. loopt langs Vorden, 't Zelle, 't Zand, Baakse Kamp, Obbinkmark en de Slangenburg.

22. harde weg links en na ca. 500 m rechts, na huisnummer 23a "eigen weg" in.

Hier rijdt u op de Halse rug, een onderdeel van systeem van dekzandruggen met een totale lengte van 16 km, die noordwest-zuidoost verloopt richting Aalten. Deze rug dankt zijn vorm aan ophoping van stuifzand dat is vastgelopen in een rand begroeiing en/of veen dat in de warme periode van het Laat-Weichselien aanwezig was. De Aaltenseweg, is een oude handelsweg. In de Middeleeuwen is op de rug een enk in ontwikkeling gekomen. Duidelijk is te zien dat vooral de oude boerderijen, tegen de rug aanhangen Niet te laag want men hield wel graag droge voeten. De weg en het dorp Halle, met de oude lintbebouwing, is in latere periode ontstaan op de rug.

23. voorrangsweg oversteken en op fietspad rechts en linksaf bij huisnummer 55

24. einde pad rechts Pluimersdijk, doorrijden tot fietspad bij slagboom hier linksaf

U rijdt nu over een opnieuw aangelegd schoolpad en komt in het "Besseldersbos", in 1999 aangelegd door de ruilverkaveling Halle/Wolfersveen, voor de naam en de inrichting van gebied werd een prijsvraag uitgeschreven onder de omwonenden. Dit gebied is een onderdeel van de het natuurgebied "De Heidenhoeksche Vloed", dat totaal ca 45 ha groot is. Tal van 'rode-lijst' planten kwamen op de verschraalde grond weer te voorschijn, waaronder het Teer Guichelheil, dat ca. 1850 voor het laatst in de Achterhoek te zien was geweest. Ook zijn er o.a. Orchideeën, Klokjesgentianen, kleine Zonnedauw en de Parnassia te vinden. Een voorbeeld van het 'geheugen' dat de natuur heeft. Met wat geluk ziet u hier in voorjaar en zomer de boomkikker.

U komt o.a. langs een poel met daarin de hand van de Boelekeerl en een educatieve grondwatermeter. De Boelekeerl verwijst naar de boeman die vroeger de kinderen bij het water weg moest houden. Door het gebied loopt een wandelpad van ca 6 km, het Boelekeerlspad, dit pad is aangelegd en wordt onderhouden door buurtbewoners.

25. harde weg oversteken

U bent nu op landgoed 't Veld een particulier landgoed van ca 15 ha. Er zijn o.a. 2 landhuizen gebouwd en u kunt een kijkje nemen in de vogelkijkhut

26. doorrijden tot einde pad, hier rechtsaf

27 op 5 sprong linksaf fietspad langs Stadsedijk, doorrijden tot de Heidenhoekweg, hier rechtsaf

Hier ziet u een paar stijlranden, een duidelijk voorbeeld van het kleinschalig kampenlandschap. De meeste zijn in de loop van de jaren vergraven omdat dat in verband met de schaalvergroting van de landbouw gemakkelijker was.

28.. Heidenhoekweg volgen tot fietspad bij voorrangsweg, hier rechts en het rechter pad op.

U rijdt nu over de oude spoorbaan, die van Doetinchem naar Ruurlo liep en uw geoefend oog ziet nu vast dat u over een enk rijdt.

29. weg oversteken, einde fietspad rechtdoor, weg vervolgen tot TOP. Eindpunt